

Poglavlje 45

Ἴσοκράτους Ἑλένης ἐγκώμιον 27–28

O tekstu

Izokratov epideiktični govor Ἑλένης ἐγκώμιον (*Pohvala Helene*) nastao je oko 370. pr. Kr.*

Helenu grčka književna tradicija tretira kao negativnu junakinju *par excellence* te je govoriti njoj u čast izazov govorničkoj vještini. Prvi je takvu pohvalu sastavio sofist i retor Gorgija iz Leontina (V. – IV. st. pr. Kr.). Kao Gorgijin učenik, slavni atenski govornik Izokrat prihvaća se istoga zadatka tvrdeći da će baš on pokazati kako se to u stvari treba napraviti.

Ovaj izvadak pripada pohvali Tezeju, najopsežnijemu dijelu govora. Tezej i Helena povezani su nešto manje poznatom pričom koja je znatno prethodila Trojanskomu ratu: htijući, kao Zeusov sin, za ženu uzeti neku Zeusovu kćer, Tezej je odlučio oteti i oženiti Helenu, tada još gotovo dijete.

Poznato je da je Tezej oslobodio Atenu strahovita danka u krvi koji je grad plaćao kretskom vladaru Minosu. Svakih sedam ili devet godina ždrijebom odabrani mladići i djevojke otplovili bi iz Atene na Kretu da budu žrtvovani Minotauru, čudovišnomu sinu Minosove žene Pazifaje i kretskoga bika. U doba trećega žrtvenog prinosa Tezej promatra tužni rastanak i odlučuje sam otići na Kretu, ubiti bika i osloboditi Atenu grozne obaveze.

---

*Naziv „epideiktičan” (ἐπιδεικτικός) potječe iz Aristotelove klasifikacije, a danas označava raznolike oblike retoričke pohvale ili pokude osobe, grada, životinje ili stvari.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Isoc. Helenae encomium 27–28

περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τὸ τέρας τὸ τραφέν μὲν ἐν Κρήτῃ, γενόμενον δ' ἐκ Πασιφάης τῆς Ἥλιου θυγατρὸς, ᾧ κατὰ μαντείαν δασμὸν τῆς πόλεως δις ἑπτὰ παῖδας ἀποστελλούσης, ἰδὼν αὐτοὺς ἀγομένους καὶ πανδημεὶ προπεμπομένους ἐπὶ θάνατον ἄνομον καὶ προὔπτον καὶ πενθουμένους ἔτι ζῶντας, οὕτως ἠγανάκτησεν ὥσθ' ἠγήσατο κρεῖττον εἶναι τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῆν ἄρχων τῆς πόλεως τῆς οὕτως οἰκτρὸν τοῖς ἐχθροῖς φόρον ὑποτελεῖν ἠναγκασμένης.

σύμπλους δὲ γενόμενος, καὶ κρατήσας φύσεως ἐξ ἀνδρὸς μὲν καὶ ταύρου μεμιγμένης, τὴν δ' ἰσχὺν ἐχούσης οἴαν προσήκει τὴν ἐκ τοιούτων σωμάτων συγκειμένην, τοὺς μὲν παῖδας διασώσας τοῖς γονεῦσιν ἀπέδωκε, τὴν δὲ πόλιν οὕτως ἀνόμου καὶ δεινοῦ καὶ δυσ-απαλλάκτου προστάγματος ἠλευθέρωσεν.

Analiza i komentar

περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους

τὸ τέρας

τὸ τραφέν μὲν ἐν Κρήτῃ,

γενόμενον δ' ἐκ Πασιφάης

τῆς Ἥλιου θυγατρὸς,

ᾧ
     κατὰ μαντείαν
 δασμὸν
     τῆς πόλεως
 δις ἑπτὰ παῖδας
     ἀποστελλούσης,
 ἰδῶν
     αὐτοὺς ἀγομένους
     καὶ πανδημεὶ προπεμπομένους
         ἐπὶ θάνατον ἄνομον καὶ προὔπτον
     καὶ πενθουμένους ἔτι ζῶντας,
 οὕτως ἠγανάκτησεν
     ὥσθ' ἠγήσατο
         κρεῖττον εἶναι
         τεθνάναι
     μᾶλλον ἢ
         ζῆν
         ἄρχων
             τῆς πόλεως
                 τῆς οὕτως οἰκτρὸν
                 τοῖς ἐχθροῖς
                 φόρον ὑποτελεῖν
                 ἠναγκασμένης.

τὸ τέρας sc. Μινώταυρος

τραφέν § 292, § 295 (osnove § 301.B s. 118)

τὸ τραφέν poimeničeni particip § 499, atributni položaj iza imenice § 375

γενόμενον sc. τὸ τέρας; § 254 (osnove § 325.11)

τῆς Ἥλιου θυγατρός genitiv u atributnome položaju

ᾧ zamjenica otvara mjesto zavisnoj odnosnoj rečenici, antecedent je τὸ τέρας
 ἀποστελλούσης § 231; dalji je objekt ᾧ

τῆς πόλεως ἀποστελλούσης GA § 504

ἰδῶν § 254, naglasak § 255 (osnove § 327.3)

ἀγομένους § 231

προπεμπομένους § 231

προϋπτον πρόοπτος, atički stegnuto προῦπτος, glagolski pridjev od προοράω
πενθουμένους glagol πενθέω; § 243

ζῶντας § 234

οὕτως ἡγανάκτησεν ὥσθ' ἡγήσατο... koordinacija priloga i veznika uvodi
posljedičnu rečenicu: „tako... da...”

ἡγανάκτησεν § 267, augment § 235

ἡγήσατο § 267, augment § 235; LSJ ἡγέομαι III.2; glagol otvara mjesto
A+I u kojemu bi subjektni akuzativ bio infinitiv τεθνάναι; pri prevo-
denju odaberite hrvatsku istovrijednicu koja će izreći *svršenost* radnje

εἶναι § 315

τεθνάναι mješoviti perfekt § 317, § 317.2 (osnove § 234.8)

ζῆν § 243

ἄρχων rekcija τινός; § 231

τῆς πόλεως τῆς... ἡναγκασμένης jače istaknut atributni položaj § 375

ὑποτελεῖν § 243, otvara mjesto objektima u akuzativu i dativu

ἡναγκασμένης § 272; reduplikacija § 275; glagol otvara mjesto dopuni u
infinitivu

σύμπλους δὲ γενόμενος

καὶ κρατήσας

φύσεως

ἔξ ἀνδρὸς μὲν καὶ ταύρου μεμιγμένης,

τὴν δ' ἰσχὺν ἐχούσης

οἶαν προσήκει

τὴν ἐκ τοιούτων σωμάτων συγκειμένην,

τοὺς μὲν παῖδας

διασώσας

τοῖς γονεῦσιν ἀπέδωκεν,

τὴν δὲ πόλιν

οὕτως ἀνόμου καὶ δεινοῦ καὶ δυσάπαλλάκτου προστάγματος
ἠλευθέρωσεν.

γενόμενος § 254 (osnove § 325.11); kopulativni glagol otvara mjesto imenskoj dopuni

κρατήσας rekcija τινός; § 267, duljenje osnove u aoristu § 269

φύσεως LSJ φύσις V.

ἐξ ἀνδρὸς μὲν... τὴν δ' ἰσχὺν... koordinacija rečeničnih članova parom čestica

μειγμένης § 272 (osnova § 319.12)

ἐχούσης § 231

προσῆκει § 231

οἷαν προσῆκει odnosna zamjenica uvodi odnosnu rečenicu, njezin je antecedent ἰσχὺν

συγκειμένην rekcija ἕκ τινων; § 315.a; poimeničeni particip, § 499

τοὺς μὲν παῖδας... τὴν δὲ πόλιν... koordinacija rečeničnih članova parom čestica

διασώσας § 267 (osnova § 301.B s. 116)

ἀπέδωκεν § 309, augment § 238 (osnova § 327.11)

ἠλευθέρωσεν rekcija τινά τινος „koga od čega”; § 267, augment § 235